

اساسنامه پژوهش سرای دانش آموزی

ضرورت

ایجاد شرایط و امکاناتی که رشد و پرورش خلاقیت ها و ارتقای دانایی و توانایی دانش آموزان را به تناسب استعدادها و علایق آنان فراهم نماید، یکی از اهداف اساسی آموزش و پرورش است. تحقق این هدف با توجه به تنوع علایق و تفاوت توانمندی های دانش آموزان و نیز کثرت جمعیت دانش آموزی کشور، مستلزم دسترسی به ظرفیت های مناسبی از امکانات و منابع است؛ لکن محدودیت های موجود، عمدتاً انجام برنامه های اساسی و مبتنی بر گستره استعدادها و تفاوت های فردی دانش آموزان را با مشکل مواجه می نماید؛ به گونه ای که در عمل، رویکرد برنامه ها به پوشش عمومی دانش آموزان معطوف می گردد. بدین جهت، برنامه ریزان، مدیران و مجریان برنامه های آموزش و پرورش در تعامل با دانش آموزان با نیازهایی از آنان مواجه می شوند که امکانات موجود قادر به تأمین آن ها نیست. لذا ایجاد زمینه هایی علاوه بر شرایط موجود برای افراد علاقه مند و مستعدی که با روحیه تحقیق و پژوهش در تعمیق و توسعه آموخته های خود اهتمام دارند، امری ضروری به نظر می رسد. تأسیس پژوهش سراهای دانش آموزی به عنوان یکی از راهکارها، برای تأمین هدف فوق در نظر گرفته شده است.

ماده ۱: تعریف

پژوهش سرای دانش آموزی، مرکزی است که به منظور گسترش فرهنگ تحقیق و پژوهش در بین دانش آموزان و هدایت استعدادها و رشد خلاقیت های آنان با فراهم نمودن امکانات و تجهیزات لازم تأسیس می شود.

ماده ۲: اهداف

- ۱- اشاعه فرهنگ پژوهش و تحقیق فردی و گروهی در بین دانش آموزان؛
- ۲- رشد و توسعه بنیه علمی و پژوهشی دانش آموزان و ایجاد زمینه برای بروز خلاقیت های آنان؛
- ۳- تشویق و ترغیب دانش آموزان به تلفیق دانش نظری و فعالیت های عملی و کاربردی؛
- ۴- هدایت و راهنمایی دانش آموزان در جهت علایق و استعدادهایشان؛
- ۵- فراهم نمودن امکان دستیابی دانش آموزان به یافته های جدید علمی و پژوهشی داخل و خارج کشور؛
- ۶- ایجاد زمینه مشارکت دانش آموزان مستعد در انجام پژوهش های ملی و منطقه ای.

ماده ۳: سیاست گذاری

سیاست گذاری ها، برنامه ریزی های کلان و نظارت و ارزشیابی در سطح کشور توسط معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی وزارت انجام می پذیرد.

ماده ۴: ارکان و تشکیلات

الف: شورای برنامه ریزی استان؛ ب: کمیته برنامه ریزی منطقه؛ ج: رئیس مرکز؛ د: واحد آموزش؛ و: واحد پژوهش؛ ه: واحد پشتیبانی.

ماده ۵: ترکیب اعضاء و وظایف شورای برنامه ریزی استان

الف: اعضاء شورای برنامه ریزی عبارتند از:

- ۱- رئیس سازمان آموزش و پرورش (رئیس شورا)؛
- ۲- معاون آموزش و پرورش نظری و مهارتی (دبیر)؛
- ۳- معاون پشتیبانی؛
- ۴- هماهنگ کننده گروه های آموزشی استان؛
- ۵- یکی از رؤسای پژوهش سراهای دایر در استان به انتخاب رئیس سازمان؛
- ۶- یک نفر صاحب نظر در امور پژوهشی به انتخاب معاون آموزش و پرورش نظری و مهارتی.

ب: وظایف شورای برنامه ریزی استان عبارتند از:

- ۱- برنامه ریزی برای تحقق اهداف تعیین شده پژوهش سراها؛
 - ۲- تصویب برنامه سالانه پیشنهادی کمیته برنامه ریزی منطقه؛
 - ۳- تعیین راهکارهای مناسب برای برقراری ارتباط با مراکز علمی، پژوهشی و نیز مؤسسات حقوقی؛
 - ۴- نظارت و ارزشیابی از عملکرد پژوهش سرا؛
 - ۵- تعیین منابع مالی و تصویب بودجه سالانه؛
 - ۶- تشکیل جلسات، حداقل یک بار در ماه.
- تبصره: تصمیم های متخذه با رأی اکثریت اعضاء معتبر است.

ماده ۶: ترکیب اعضاء و وظایف کمیته برنامه ریزی منطقه

الف: اعضای کمیته برنامه ریزی منطقه عبارتند از:

- ۱- رئیس اداره آموزش و پرورش منطقه (رئیس کمیته)؛
- ۲- معاون آموزشی منطقه؛
- ۳- معاون پشتیبانی؛
- ۴- رئیس پژوهش سرا؛
- ۵- مسؤول واحد آموزش؛
- ۶- مسؤول واحد پژوهش؛
- ۷- مسؤول واحد پشتیبانی؛
- ۸- یک نفر از دبیران صاحب نظر در امور پژوهشی (ترجیحاً در رشته های علوم پایه) به انتخاب معاون آموزشی؛
- ۹- نماینده دانش آموزان پژوهشگر به انتخاب اعضای پژوهش سرای دانش آموزی.

ب: وظایف کمیته برنامه ریزی منطقه:

- ۱- تدوین برنامه سالانه و پیشنهاد به شورای برنامه ریزی برای تصویب؛
- ۲- برنامه ریزی به منظور جذب و جلب دانش آموزان مستعد به پژوهش سرا و تقویت روحیه همکاری و مشارکت دانش آموزان؛

۳- برنامه ریزی برای جلب همکاری دبیران مجرب ؛

۴- برنامه ریزی برای ارتباط با مؤسسات علمی و پژوهشی ؛

۵- برنامه ریزی برای تشکیل همایش های علمی ، برگزاری جشنواره ها و انتشار مقالات علمی ؛

۶- تدوین برنامه های اجرایی در خصوص مصوبات شورای برنامه ریزی .

تبصره : تصمیم های شورای برنامه ریزی با اکثریت آراء معتبر است .

ماده ۷: وظایف پژوهش سرا

۱- برنامه ریزی برای ایجاد زمینه های بروز خلاقیت و نوآوری دانش آموزان ؛

۲- برنامه ریزی برای تقویت روحیه همکاری و مشارکت دانش آموزان در انجام فعالیت های علمی و پژوهشی ؛

۳- برگزاری کنفرانس ها و همایش ها و جشنواره های علمی ؛

۴- ایجاد بانک اطلاعاتی مورد نیاز دانش آموزان ؛

۵- ایجاد کارگاه ها و آزمایشگاه ها و کتابخانه مورد نیاز برای انجام پژوهش های دانش آموزی ؛

۶- حمایت از دانش آموزان پژوهشگر و نظارت و هدایت طرح های تحقیقاتی آنان ؛

۷- ایجاد زمینه برقراری ارتباط پژوهشگران دانش آموز با سایر نهادها و مؤسسات علمی و پژوهشی و آموزشی ؛

۸- تشکیل انجمن های علمی دانش آموزی ؛

۹- به کارگیری دبیران و اساتید مجرب برای آموزش و راهنمایی طرح های پژوهشی دانش آموزان ؛

۱۰- استفاده از نظرات و پیشنهادهای صاحب نظران امر تعلیم و تربیت ؛

۱۱- برنامه ریزی جهت اجرای سیاست های مصوب شورای برنامه ریزی و کمیته برنامه ریزی پژوهش سرا ؛

۱۲- برگزاری مسابقات علمی ، پژوهشی و آزمایشگاهی ؛

۱۳- تشکیل نمایشگاه هایی از دست ساخته ها و نتایج پژوهشی دانش آموزان ؛

۱۴- فراهم نمودن زمینه های مشارکت دانش آموزان پژوهشگر در پژوهش های ملی و منطقه ای ؛

۱۵- برقراری ارتباط با مدیران واحدهای آموزشی برای شناساندن فعالیت های پژوهش سرا و جلب نظر دبیران به اهمیت تحقیق و

پژوهش در فرآیند یاد دهی - یادگیری و نیز تشویق دانش آموزان به مطالعه و تحقیق ؛

۱۶- مشارکت در مجامع علمی و پژوهشی ؛

۱۷- ارائه گزارش های مرحله ای به شورای برنامه ریزی ؛

۱۸- تأمین منابع مالی مورد نیاز .

ماده ۸: نحوه اداره پژوهش سرا

رئیس پژوهش سرا که با پیشنهاد معاون آموزش و پرورش نظری و مهارتی و ابلاغ رئیس اداره منصوب می گردد ، مسئولیت اداره

پژوهش سرا را به عهده دارد . وی برای حسن اداره این مرکز ، از بین اعضای گروه های آموزشی ، افراد علاقه مند واجد شرایط را به

عنوان مسئولین واحدهای آموزش ، پژوهش و پشتیبانی ، به تناسب حجم فعالیت مرکز ، در اختیار خواهد گرفت .

ماده ۹: واجدین شرایط عضویت در پژوهش سرا

دانش آموزان دوره متوسطه نظری، فنی و حرفه ای، کاردانش، و نیز دانش آموزان دوره پیش دانشگاهی به شرح زیر می توانند از امکانات پژوهش سرا استفاده نمایند:

الف: دانش آموزانی که به تشخیص شورای دبیران واحد آموزشی از توانایی، استعداد و علاقه کافی به مطالعه و تحقیق برخوردار باشند؛

ب: دانش آموزانی که در مسابقات علمی، فرهنگی و هنری، تحقیقاتی و آزمایشگاهی موفق به رتبه در هر یک از مراحل اجرایی شده اند؛

ج: دانش آموزان واجد شرایط شرکت در مراحل جشنواره خوارزمی و المپیادها؛

د: دانش آموزانی که در هر پایه و رشته تحصیلی حایز رتبه های اول تا پنجم در سطح مدارس باشند؛

هـ: دانش آموزان دوره راهنمایی که علاقه مندی قابل توجهی به فعالیت های پژوهشی داشته باشند، با تصویب و معرفی شورای معلمان می توانند به عضویت پذیرفته شوند.

ماده ۱۰: شرایط و نحوه تأسیس

۱- اختصاص ساختمان مناسب، به طوری که فضاهای لازم جهت دایر نمودن آزمایشگاه ها و کارگاه رایانه، کتابخانه، سالن مطالعه و همایش در آن موجود باشد؛

۲- تجهیز آزمایشگاه، کارگاه و کتابخانه و وسایل سمعی و بصری مورد نیاز؛

۳- تأمین نیروی انسانی واجد شرایط برای اداره مرکز؛

۴- پیشنهاد تأسیس از سوی منطقه آموزش و پرورش به سازمان آموزش و پرورش استان؛

۵- انجام بررسی های لازم پیرامون پیشنهاد تأسیس از سوی معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی استان و صدور مجوز در صورت تأیید از سوی سازمان آموزش و پرورش استان.

ماده ۱۱: نظارت و ارزشیابی

۱- نظارت مستمر بر فعالیت های پژوهش سرا توسط معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی منطقه اعمال خواهد شد.

۲- در سطح استان، نظارت بر حسن انجام فعالیت های پژوهش سراها و ارزشیابی از عملکرد آن ها بر اساس معیارهایی که از سوی معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی اعلام می گردد، به عهده معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی استان خواهد بود.

۳- سازمان آموزش و پرورش استان، گزارش های مربوط به نظارت و ارزشیابی عملکرد و نیز فهرست فعالیت های پژوهشی انجام شده را در پایان هر سال تحصیلی به معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی وزارت ارائه خواهد داد.

ماده ۱۲: منابع مالی

هزینه های مورد نیاز پژوهش سراها از منابع زیر تأمین می شود:

۱- اعتبارات تخصیصی از سوی شوراهای آموزش و پرورش استان ها و مناطق؛

۲- مؤسسات محلی از قبیل شهرداری ها، مراکز علمی و پژوهشی و بنگاه های اقتصادی؛

۳- کمک های مردمی.

ماده ۱۳ :

شیوه نامه اجرایی این اساسنامه توسط معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی تهیه و ابلاغ خواهد شد .

ماده ۱۴ :

این اساسنامه در ۱۴ ماده تدوین و از تاریخ ابلاغ قابل اجراست .

شیوه نامه اجرایی

شیوه نامه اجرایی اساسنامه پژوهش سرای دانش آموزی به استناد ماده ۱۳ اساسنامه پژوهش سراهای دانش آموزی (که به شماره ۴۲۰/۲۸ مورخ ۱۳۸۱/۱۱/۱۴ به سازمان های آموزش و پرورش ابلاغ گردیده است) و به منظور تمهید مقدمات لازم جهت اجرای دقیق امور در هر یک از مراحل تاسیس ، تجهیز ، اداره و انجام فعالیت های پژوهش سراهای دانش آموزی ، شیوه نامه زیر ابلاغ می گردد . امید است با دقت نظر ، جدیت و پی گیری مسئولین امر ، شاهد شکل گیری اصولی و تحقق اهداف پژوهش سراهای دانش آموزی در سراسر کشور باشیم .

الف (کلیات :

- ۱- پژوهش سراهای دانش آموزی به منظور تحقق اهداف مندرج در ماده ۲ اساسنامه مربوط ، تأسیس و راه اندازی می شوند ، لذا فراهم نمودن ساز و کارهای لازم برای اصول به اهداف مذکور ، لازمه هر گونه درخواست تأسیس است .
 - ۲- خط مشی ها و سیاست گذاری های کلان در راستای تحقق اهداف پژوهش سراهای دانش آموزی در سراسر کشور توسط معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی وزارت تعیین و ابلاغ می گردد .
 - ۳- در سال جاری ، پژوهش سراها در مراکز استان ها و مناطق بزرگ آموزشی کشور دایر خواهد شد و توسعه آن ها در سنوات آتی ، منوط به تأمین کامل شرایط ، اعتبارات و نیز ارزیابی مثبت از عملکرد پژوهش سراهای دایر شده در هر استان می باشد .
 - ۴- رؤسای محترم سازمان های آموزش و پرورش پس از صدور مجوز تأسیس نسبت به تشکیل شورای برنامه ریزی پژوهش سراهای استان بر طبق ماده ۵ اساسنامه اقدام و در خصوص انجام وظایف تعیین شده در بند « ب » همین ماده اهتمام جدی نمایند .
 - ۵- لازم است مناطق آموزشی که مجوز تأسیس پژوهش سراهای دانش آموزی دریافت می دارند ، طبق ماده ۶ اساسنامه نسبت به تشکیل کمیته برنامه ریزی منطقه اقدام نمایند و بر اساس بند « ب » این ماده نسبت به انجام وظایف تعیین شده اهتمام جدی مبذول دارند .
- ب (راه اندازی :

- ۱- بر اساس ماده ۱۰ اساسنامه ، مناطق آموزش و پرورش ، مجوز تأسیس پژوهش سرا را از سازمان آموزش و پرورش درخواست می نمایند و سازمان ، بعد از بررسی های لازم ، در صورت تأیید درخواست های واجد شرایط ، جهت صدور مجوز نهایی تأسیس برای هر یک از پژوهش سراها هماهنگی لازم را با دفتر آموزش و پرورش نظری و پیش دانشگاهی به عمل خواهد آورد .
- ۲- معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی سازمان با موافقت رئیس سازمان ، مناطق مورد نظر برای تأسیس پژوهش سراها را معین و پس از برآورد اعتبارات و هزینه های تجهیز مورد نیاز و تأمین فضای فیزیکی لازم ، میزان توان سازمان را برای تأسیس بر طبق فرم های شماره (۱ و ۲) به دفتر آموزش و پرورش نظری و پیش دانشگاهی اعلام می نمایند .
- ۳- دفتر آموزش و پرورش نظری و پیش دانشگاهی پس از بررسی فرم های حاوی اطلاعات خواسته شده در خصوص انطباق شرایط پیشنهادی سازمان های آموزش و پرورش برای تأسیس با معیارها و ضوابط تعیین شده ، اعلام نظر می نماید ؛ به گونه ای که تأسیس و

توسعه این مراکز در سراسر کشور متناسب با جمعیت دانش آموزی متوسطه استان ها و مناطق و نیز رعایت اولویت مناطق محروم باشد .
(ج) شرایط و امکانات :

۱ - سازمان آموزش و پرورش متقاضی تأسیس پژوهش سرا باید علاوه بر تأمین و معرفی ساختمان مناسب و نیروی انسانی مورد نیاز ، حداقل نیمی از هزینه های تجهیز و راه اندازی را بر طبق فرم شماره (۳) از منابع استانی تعهد و تأمین نماید . معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی وزارت نیز حداکثر معادل نصف هزینه های مذکور را در صورت وجود اعتبار تقبل خواهد کرد .

۲ - فضای فیزیکی برای تأسیس پژوهش سرا باید دارای امکان استقرار کتابخانه ، آزمایشگاه ، کارگاه رایانه ، حداقل ۳ کلاس درس ، سالن مطالعه ، نمازخانه ، محل استقرار دبیران و اساتید ، مدیریت و دیگر عوامل اجرایی باشد و در موقعیت مکانی مناسب قرار داشته باشد ؛ به گونه ای که دسترسی و آمد و شد دانش آموزان به محل آن سهل باشد .

(د) نحوه اداره پژوهش سراهای دانش آموزی :

۱ - پست های سازمانی پژوهش سراهای دانش آموزی بر اساس اساسنامه مربوط از محل پست های سازمانی آزمایشگاه های مرکزی به شرح زیر تأمین می گردد :

الف) مسئول مرکز با عنوان کارشناس مسئول پژوهش سرای دانش آموزی و آزمایشگاه مرکزی ؛

ب) مسئول واحد آموزش با عنوان کارشناس آزمایشگاه ؛

ج) مسئول واحد پژوهش با عنوان کارشناس آزمایشگاه ؛

د) مسئول واحد پشتیبانی با عنوان کارشناس آزمایشگاه ؛

هـ) خدمتگزار ، سرایدار .

۲ - مسئول پژوهش سرا از بین دبیران علاقه مند ، با تجربه و آشنا به امور تحقیق و پژوهش و برخوردار از مقبولیت لازم به پیشنهاد معاون آموزش و پرورش نظری و مهارتی منطقه و با ابلاغ رییس اداره منصوب می گردد .

۳ - هر یک از مسئولین واحد های آموزشی ، پژوهشی و پشتیبانی از بین دبیران مجرب ، علاقه مند و آشنا به امور پژوهشی ، به پیشنهاد مسئول پژوهش سرا و پس از تأیید و صدور ابلاغ توسط معاون آموزش و پرورش نظری و مهارتی منطقه زیر نظر مسئول پژوهش سرا فعالیت می نمایند .

۴ - مقررات داخلی پژوهش سرا در خصوص نحوه استفاده از سایر همکاران به صورت غیر موظف ، عضویت دانش آموزان ، انضباط داخلی و نیز سایر مواردی که رعایت آن در ارایه کیفی برنامه ها مؤثر است ، توسط مسئول پژوهش سرا تهیه و بعد از تصویب کمیته برنامه ریزی منطقه لازم الاجرا خواهد بود .

۵ - پژوهش سرای دانش آموزی در ایام هفته دایر خواهد بود و مسئول پژوهش سرا باید به گونه ای برنامه ریزی نماید که دانش آموزان دختر و پسر به صورت مجزا در ایام هفته بتوانند از امکانات پژوهش سرا استفاده نمایند .

هـ) شرایط پذیرش دانش آموزان :

۱ - مناطق آموزش و پرورش محل تشکیل پژوهش سراها نسبت به تبیین اهداف و برنامه های پژوهش سرا برای دانش آموزان ، اولیاء و دبیران واحدهای آموزشی متوسطه به نحو متقاضی و با استفاده از رسانه های محلی اقدام نمایند .

۲ - مناطق آموزش و پرورش از طریق تشکیل جلسات با مدیران واحدهای آموزشی متوسطه و گروه های آموزشی ، برای اتخاذ شیوه های مناسب جلب و جذب دانش آموزان به پژوهش سراها بر طبق ماده (۹) اساسنامه اقدام می نمایند .

۳- مسئول پژوهش سرا می تواند به منظور تقویت روحیه مشارکت دانش آموزان ، با تصویب کمیته برنامه ریزی منطقه ، مبلغی را به عنوان حق عضویت از دانش آموزان دریافت نماید .

۴- دانش آموزان دوره متوسطه و نیز دانش آموزان دوره پیش دانشگاهی در صورتی که واجد یکی از شرایط زیر باشند ، می توانند به عضویت پژوهش سرا پذیرفته شوند و از امکانات آن استفاده نمایند :

الف) دانش آموزانی که به تشخیص شورای دبیران واحد آموزشی از توانایی ، استعداد و علاقه به مطالعه و تحقیق برخوردار باشند .

ب) دانش آموزانی که در مسابقات علمی ، فرهنگی و هنری ، تحقیقاتی و آزمایشگاهی موفق به اخذ رتبه شوند .

ج) دانش آموزان واجد شرایط شرکت در کلیه مراحل جشنواره خوارزمی و المپیادها .

د) دانش آموزانی که در هر پایه و رشته تحصیلی دارای رتبه های اول تا پنجم در سطح مدارس باشند .

تبصره : دانش آموزان دوره راهنمایی که علاقه مندی قابل توجهی به فعالیت های پژوهشی داشته باشند ، با هماهنگی کمیته برنامه ریزی منطقه و پس از تصویب و معرفی شورای معلمان می توانند به عضویت پذیرفته شوند .

و) اعتبارات :

۱- مطابق بند (۵) از قسمت « ب » ماده (۵) اساسنامه ، اعتبارات مورد نیاز سالانه هر یک از پژوهش سراهای دایر در استان براساس برنامه های مصوب هر یک از پژوهش سراها توسط شورای برنامه ریزی پژوهش سراهای استان تصویب و ابلاغ می شود . تعیین منابع مالی و تأمین اعتبارات مذکور توسط سازمان آموزش و پرورش انجام می شود .

۲- هزینه های جاری مرکز از منابع داخلی استان و با تصویب شورای آموزش و پرورش استان و مناطق تأمین خواهد شد .

۳- میزان و نحوه پرداخت حق الزحمه عواملی که بنا به ضرورت به صورت غیر موظف با پژوهش سرا همکاری می نمایند ، بنا به پیشنهاد مسئول مرکز و پس از تصویب کمیته برنامه ریزی از محل اعتبارات مناطق قابل پرداخت می باشد .

۴- تخصیص اعتبارات ستادی صرفاً برای مرحله تأسیس و تجهیز پژوهش سراها انجام می پذیرد ؛ منوط به این که تعهدات سازمان آموزش و پرورش نیز در این خصوص و تأمین هزینه های بعدی محقق شود .

ز) نظارت و ارزشیابی :

۱- معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی استان ، نظارت بر حسن انجام فعالیت های پژوهش سراها را به عهده خواهد داشت . لازم است این معاونت از عملکرد هر یک از پژوهش سراها بر اساس معیارهایی که هر سال از سوی دفتر آموزش و پرورش نظری و پیش دانشگاهی اعلام خواهد شد ، ارزشیابی دقیق علمی به عمل آورده و گزارش آن را به شورای برنامه ریزی پژوهش سراهای استان ارایه نماید .

۲- سازمان آموزش و پرورش استان موظف است در پایان هر سال ، گزارش جامعی از برنامه ها و فعالیت های پژوهشی و آموزشی و نتایج ارزشیابی از عملکرد هر یک از پژوهش سراها را به دفتر آموزش و پرورش نظری و پیش دانشگاهی ارایه نماید .

سایر موارد اجرایی که در این شیوه نامه به آن ها اشاره نشده است ، بعد از تصویب شورای برنامه ریزی پژوهش سراهای استان و با هماهنگی دفتر آموزش و پرورش نظری و پیش دانشگاهی قابل اجرا خواهد بود .